

La Barcella te. Xert és un dels massissos penyalosos que enronden el poble.

DOC. ANT. 1284: *Basella* citat junt amb *Chert* (MtzFdo, Doc. Val. ACA II, 2066); 1299: «Xert --- super *Barcella* ---», en el *L. dels Priv.* de Sant Mateu, f. 20v (xxviii, 130.2); 1547: assagador de *la Barcella*, a la Tinença de Benifassà (*BABL* XII, 177), el qual es devia encaminar a la Barcella de Xert, que és 12 k. al S. de la Tinença.

La barséla te. Alcalà de Xivert (entre Alcossebre i l'Estopet) és un clot que s'hi posa aigua quan plou (xxviii, 180). *La Barcella* muntanya, prop Beniarrés (*An. C. Cu. Val.* VIII, 186a). *La Barcella* te. Salem (xxxii, 149.10), nom d'un avenc, al qual degué aplicar-se per la figura de con, de boca per amunt, que forma l'embut de l'avenc. Morro de la *Barcella*, muntanya cap al trifini amb Alcoi i Xixona, a la Torre de les Maçanes (xxxv, 73.25, 74.25). Cabecet de la *barséla* te. Xixona (1935). Tinc nota de llocs d'aquest nom en 14 termes valencians; ultra els ja concretats, a Canet lo Roig, Portell, Vilafamés, Estubeny, Lorxa, Cocentaina, Xaraco, V. de Gallinera, Alcoi, Onil i Banyeres.

Semànticament és comparable amb el «Cerro del Almud» que IGC posa a '10 × '19, a la ratlla entre Llombai i Picassent, prop del trifini amb Alfarb; i *Casa de los Almudes* del te. de Dosaigües '59 × '16, sota mateix d'una pda. *Celeminejo* (dim. del cast. *celemín*, nom d'una mesurà).

BARCELONA

Aquesta obra guardarà silenci sobre l'etimologia del nom de la capital de la pàtria, per respecte a la ciència Lingüística que avui no està en estat de dilucidar-la, i en expectant respecte a la de segles futurs, en què potser s'hi podran fer passos certs. És l'actitud que els lingüistes seriosos adopten sobre l'etimologia de noms com *Roma*, *Atenes*, *París*, *Lisboa*, *Hispania*, *Àfrica*, *Itàlia* etc.

Històricament limitem-nos a recordar que ja apareix escrit en l'alfabet ibèric (lletres interpretades *barkeno*) en monedes ibèriques (Schmoll, *Die Süditalische Inschr.* 20; cf. Mateu i Llopis, *BABL* XVII, 135-144, XIX, 139). La menció més antiga, ben datada, és probablement la del Periple massaliota de c. al S. VII-a.C., traduïda per Avienus, *Ora Maritima*, com *Barcilonum sedes ditium*, literalment 'els sojorns de les riques Barcelones'.

En els escriptors de l'Antiguitat hi ha sobretot: *Barcino* en Pomponi Mela (*De Situ Orbis* II, vi) en Plini el Vell (*N. H.* III, iii), *Βαρκινών* en Ptolemeu. La forma amb *-l-*, per dissimilació, es troba ja en Avienus, Orosi i el Geògraf de Ravenna (cf. Niedermann, *ARom.* v, 442-3; Hübner en Pauly-Wissowa *Realencycl.* III, 7; Othmer, *BABL* VI, 332); *Barcilona* en els *Chronica Minora* germànics (SS. IV-VII), *Monum-Germ. Hist.* XI, 60.2, i en la crònica del gal *Hydatius* (Meyer-Lübke, *Vollmüllers Jahresberichte* II, 71).

En fi, formes mossàrabs transcrits en alfabet arà-

bic: el Calendari cristià de Córdova (c. l'a. 970) escriu *barčälüna*.¹ *Baršilüna* (o *-šäl-*) en un doc. de Dénia a 1058 (*Homen. a Codera*, 429). En *PALC*: *Barbolóna* i «Barcelonès: *Barchilóni*, pl. *Barchilonin* (114a31, 32).

Recordem que és viciosa l'accentuació *Barcino*, que s'havia fet usual entre nosaltres: la *i* del nom romà era breu (com es veu pel resultat romànic *Barcelona*), per tant cal pronunciar *Bárcino*.

Entre els succedanis, limitem-nos a esmentar: *Barcelona*, antiga i important possessió mallorquina, en te. de Bunyola (xL, 3.1, 3.8, 3.9, 9.14, 11.11, m. Masc. 7A5, nom que ja vindria d'abans de la Conquesta catalana, si entenem bé com *barčino*, amb *č* mossàrab, la grafia *Barchinona* amb què apareix en docs. de 1441 i 1511; si bé és natural que fos adaptada a la forma catalana, amb què ja apareixia en l'any 1461 (*BSAL* VIII, 77b).

Barcelona, nom de tres poblacions occitanes, en els departaments Gers i Drôme, i la capital dels Basses-Alpes (segurament anomenada segons Ramon Berenguer V, el comte català de Provença, nom avui distingit del nostre amb el diminutiu *Barceloneta*. A Hongria la ciutat de *Nagybecskerek* porta també el nom de *Neu-Barcelona*, potser perquè hi trobaren acollida un important grup de catalans portat per l'Arxiduc Carles, per salvar-los de la venjança de Felip V, després de 1714 (Spitzer, *Lexikalisches aus dem Katalanischen*, p. 50).

La Barceloneta barriada marítima de Barcelona, cf. 30 A. Gütert: *Barceloneta, su creación --- su prosperidad pasada ---* Bna. 1921, 232 pp. Hi ha un vt. anomenat *La Barceloneta* a molts pobles: Vallcebre, La Vansa, Sils, Folgueroles, Palafrugell, Begues, Vilabella, Vallmoll, Castellans etc.

El cognom o NP *Barceló* (paral·lel a *Tarragó*, *Badaló*, *Cardó* etc.), està vastament estès: sense intenció exhaustiva en trobo nota a Castell d'Aro, Guiamets, Bellestar, Veo, Campello, St. Joan d'Alacant, Algaida (*Son Barceló*, ja en el mapa Despuig). Una *quadra* 40 *Barceló* te. St. Martí Sarroca (Reig Vilardell, *Monogr. de Cat.*), pot tenir nom postantropònimic. A Figueroles d'Alcalatén, hi ha una pda. de camps dita *La Barcelona*, i en el mateix terme, *la Font de Barceló* (xxix, 98.1, '27 × '7; 97.2).

Potser començà per usar-se amb paper de prenom: «*Barceló* et Ferrarius de Talteül» a. 1199, *Cart.* de Poblet (p. 54). *Barchinon* d'Oivers, testimoni en un doc. de Camós (diòcesi de Girona), a. 1292 (MiretS, *RHis.* XLVI, 252). Llavors podem creure (sense descartar un procés viceversa), que en sigui feminització el NP femení: *Na Barcelona*, d'un doc. de 1250, a Gósol (PPujol, *Docs. Vg. Urg.* 15.8, 15.9, 16.38 etc.); i en forma arcaica *Na Barcenona* (ib. 15.44). *Na Barcelona Vila* a. 1290 (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 117); una altra dona *Barcelona*, a Fígols a. 1207, i una altra a Camprodon 1273 (id. ib. II, 155); «fa *Na Barcelona* d'en Coma, per l'ort qui està en la ribera de Segalel, 3 galines» Ribes c. 1283 (*RLR* IV, 60).

En una forma probablement mossàrab, o judaïtzant, trobem: «don Abraham el —*Barchilon*» nom d'un jueu